



Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Hillemolenstraat 4 (Hooglede, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018L103
December 2018

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK



Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven,

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert BVBA, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2018

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	18
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	19
1.4.1.1	Landschappelijke situering	19
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	24
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	25
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	26
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	27
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	27
1.4.2.2	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	28
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	35
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie.....	40



FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Doorsnede vleesvarkensstal (bron: opdrachtgever).	15
Figuur 6: Doorsnede zeugenstal (bron: opdrachtgever);	16
Figuur 7: Doorsnede lagune (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	17
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 13: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Hoogteverloop, N-Z (A en B) (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	26
Figuur 23: Slag van Hooglede, 13 juni 1794, naar een schilderij van Jollivet, getekend door Loelliot en gegraveerd door Aubert senior (bron: <i>Erfgoedbank Midwest</i>).....	27
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	29
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 21: Projectgebied bij benadering weergegeven op de loopgravenkaart, januari 1918 (Bron: Memory Maps - 10-20NE3-2A-170118-Zarren).....	30



Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 28: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	38



TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
---	---



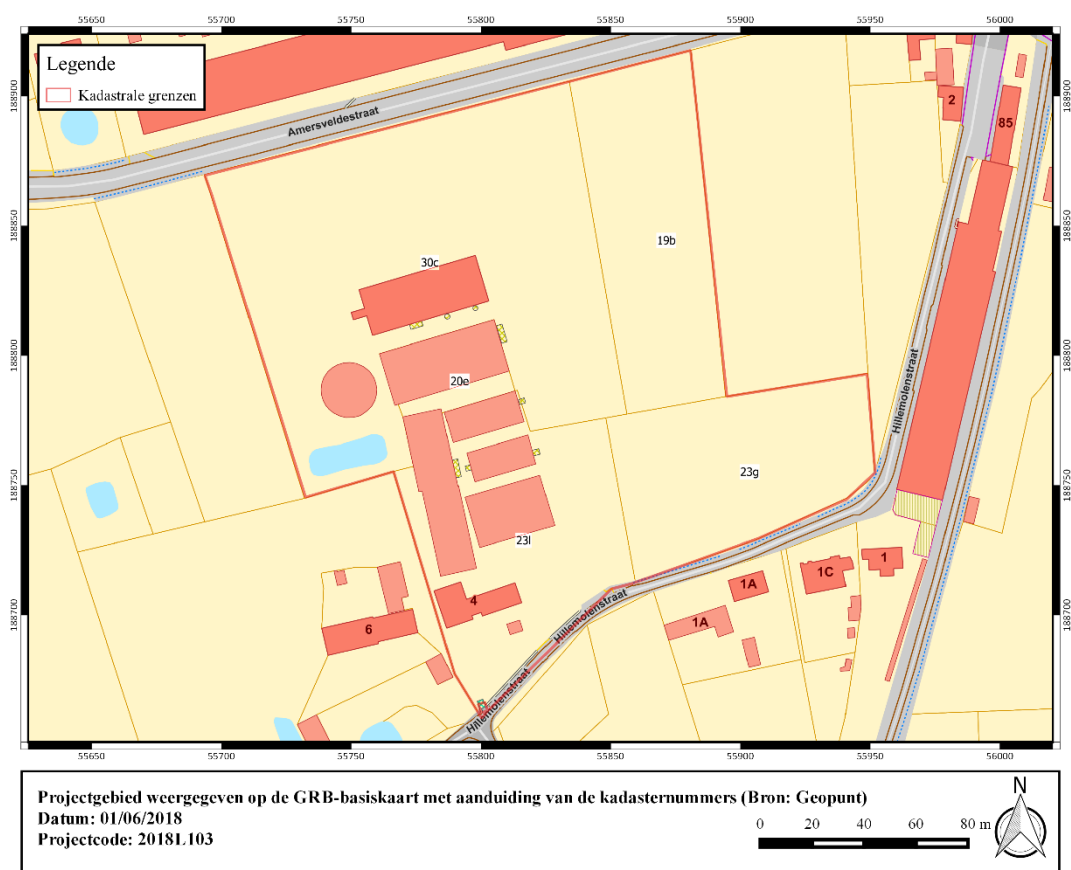
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

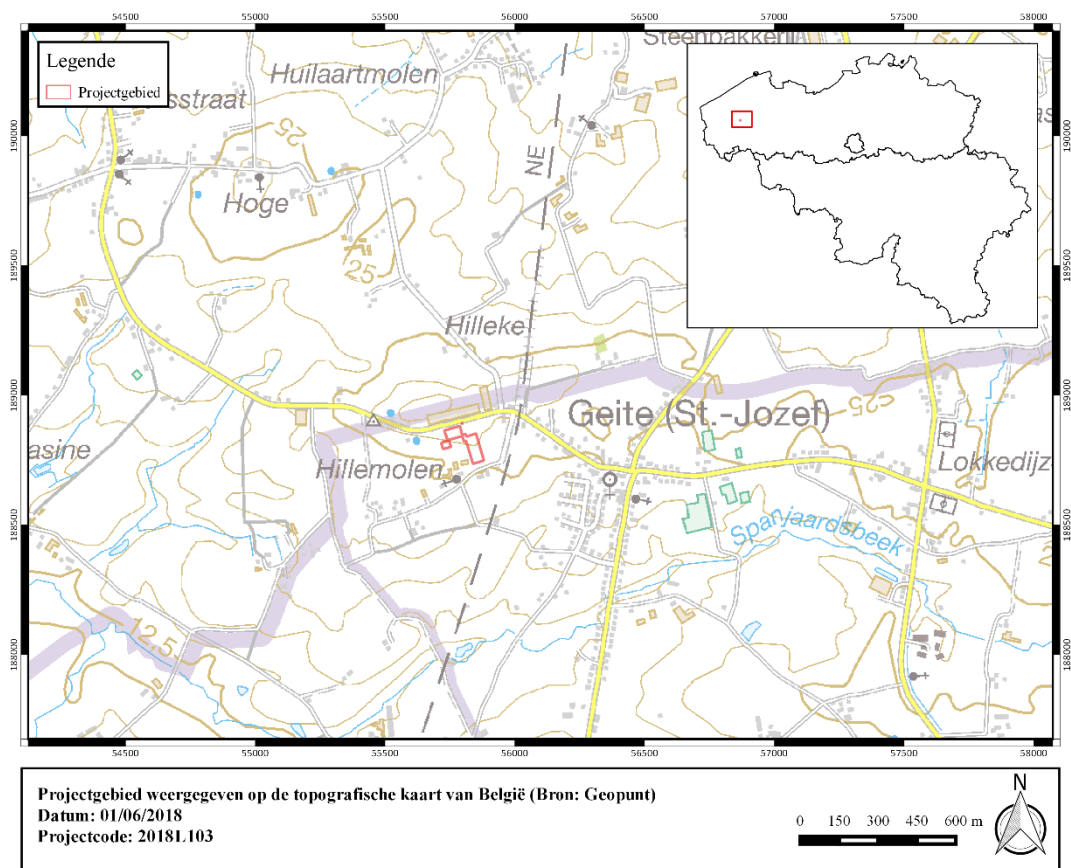
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Hooglede
	Deelgemeente	/
	Postcode	8830
	Adres	Hillemolenstraat 4 8830 Hooglede
	Toponiem	Hillemolenstraat 4
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 55656$ $Y_{\min} = 188702$ $X_{\max} = 55938$ $Y_{\max} = 188898$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Hooglede, Afdeling 1, Sectie A, nr's 30c, 20e, 19b, 23l, 23g Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	





Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).



Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als landbouwgebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 5000 m² of meer beslaat.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 8170 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.



1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Hillemolenstraat 4, Hooglede werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>



fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Loopgravenkaart, januari 1918

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>



1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in het gehucht Sint Jozef De Geite te Hooglede, in de provincie West-Vlaanderen. Hooglede is gelegen in zandlemig Vlaanderen en geeft een golvend landschap met een centrale heuvelrug.

Het plangebied situeert zich ten noorden van de Hillemolenstraat en ten zuiden van de Amersveldestraat. De onderzoekzone sluit aan bij een bestaand veehoudersbedrijf.

Het projectgebied is op ongeveer 540 meter gelegen van het centrum van het gehucht Sint Jozef De Geite.



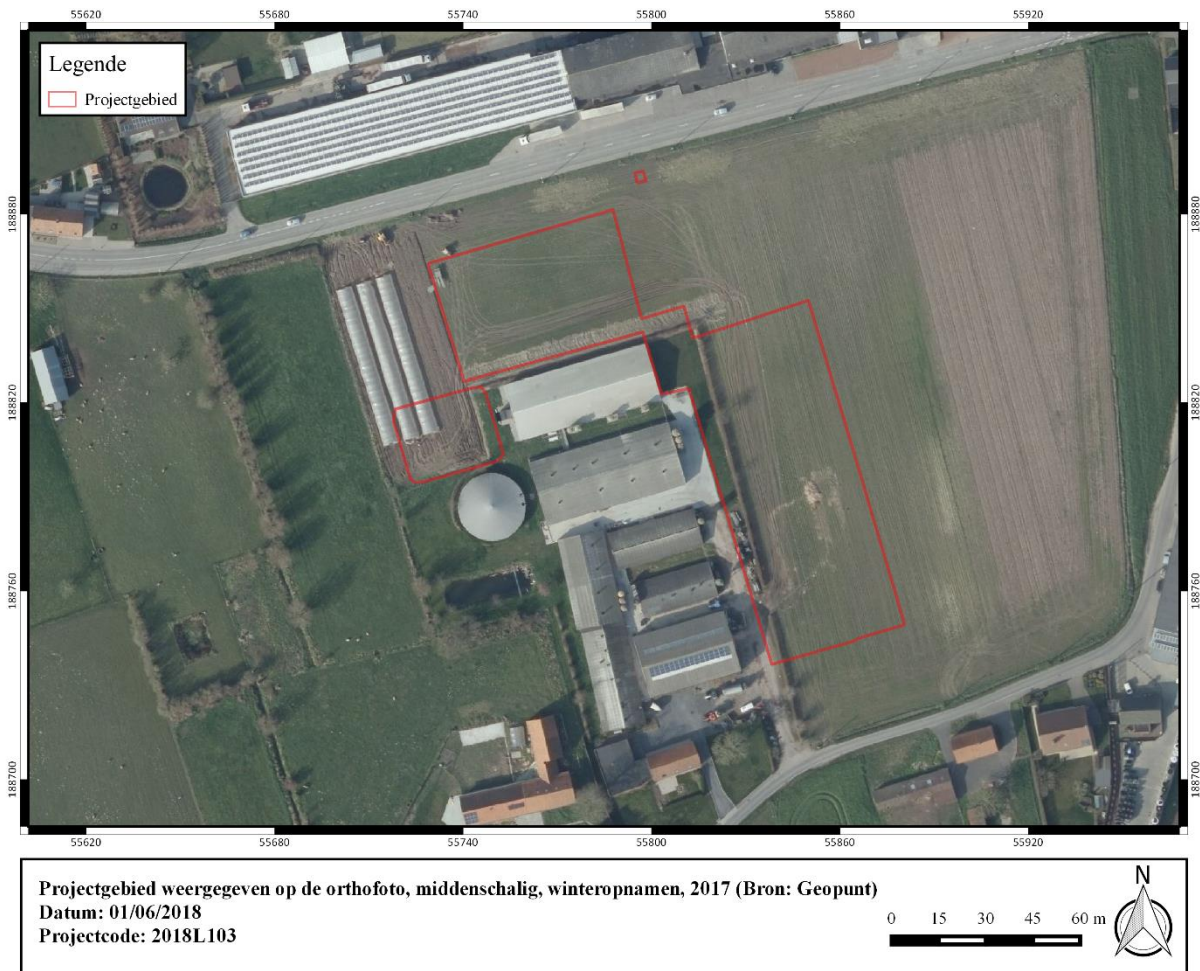
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).



1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

Op heden is de zone waar een uitbreiding wordt voorzien quasi integraal in gebruik als akkerland. Langs heen de oostzijde van het bestaande gebouw wordt een smalle strook grasland aangesneden. Ter hoogte van de geplande lagune situeert zich op de meest recente orthofoto een serre. Dit waren koepelser



Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

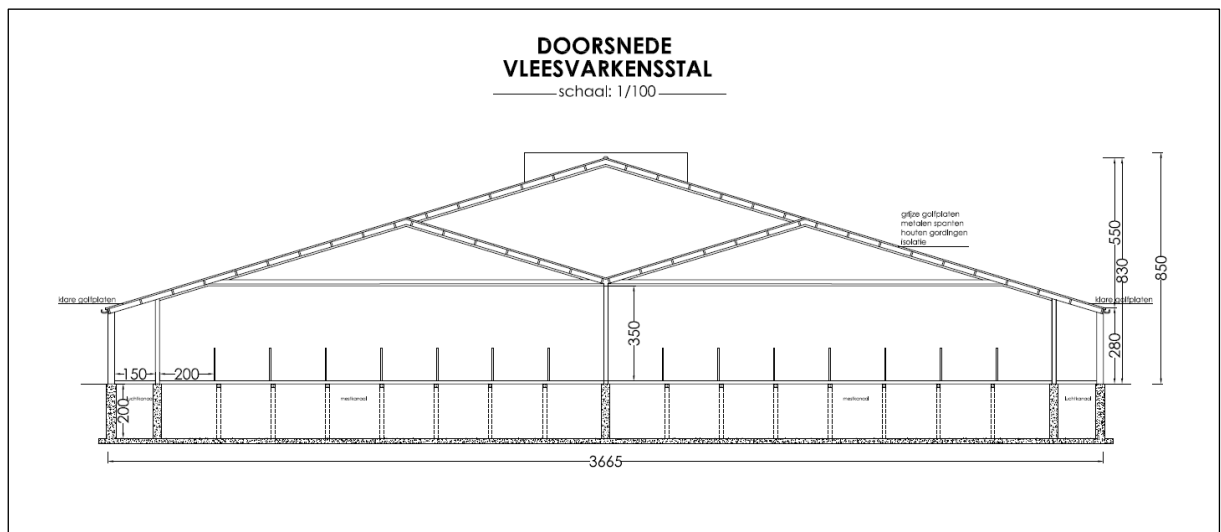
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de uitbreiding van een agrarisch bedrijf met een nieuwe mestvarkensstal, een nieuwe zeugenstal, een nieuwe lagune en nieuwe verharding.

De gecombineerde oppervlakte van de geplande werken bedraagt 8170 m²

De verschillende bodemingrepen omvatten:

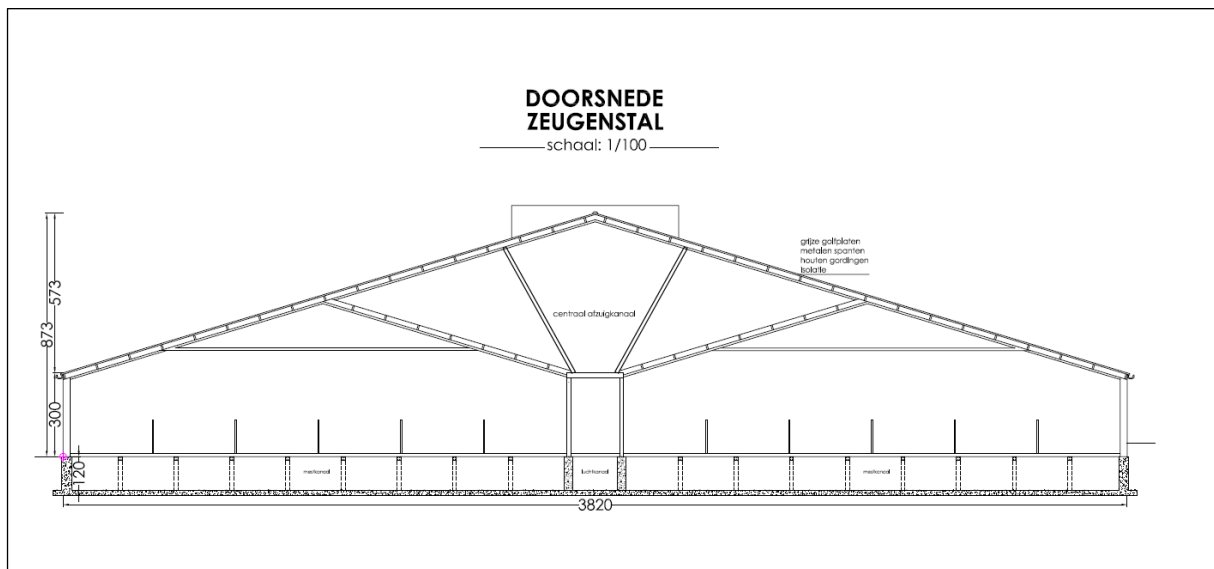
- De realisatie van een nieuwe varkensstal over een oppervlakte van ca. 2420 m² (inclusief wateropvang, luchtwasser en voedersilo's + verharding). Deze vleesvarkensstal wordt integraal onderkelderd tot een diepte van 2 meter (excl. vloerplaat) in functie van de aanleg van mestkanalen.



Figuur 5: Doorsnede vleesvarkensstal (bron: opdrachtgever).

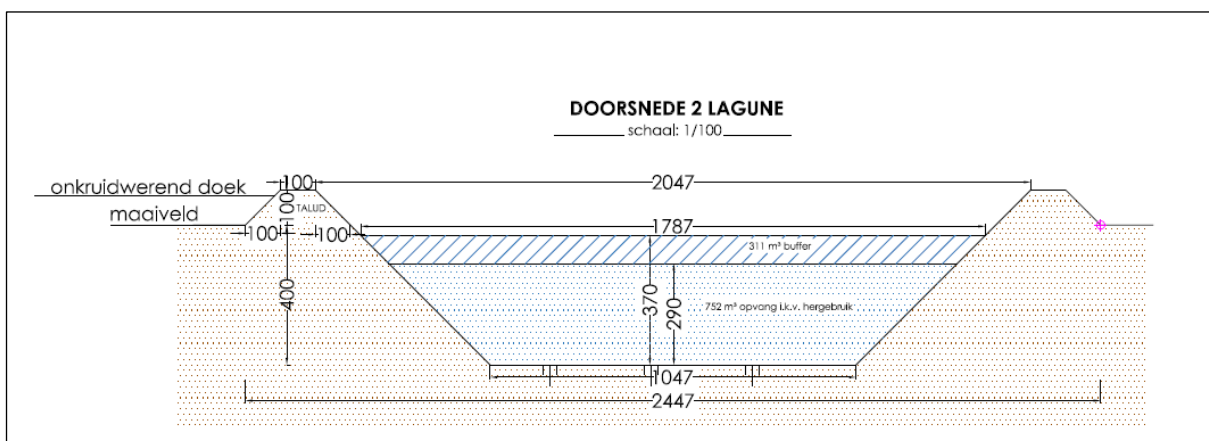
- De realisatie van een nieuwe zeugenstal over een oppervlakte van ca. 4160 m² (inclusief wateropvang en luchtwasser). Deze vleesvarkensstal wordt integraal onderkelderd tot een diepte van 1,20 meter (excl. vloerplaat) in functie van de aanleg van mestkanalen.





Figuur 6: Doorsnede zeugenstal (bron: opdrachtgever);

- De realisatie van een lagune over een oppervlakte van 750 m². Het diepste punt van deze lagune bedraagt 4 m-mv.



Figuur 7: Doorsnede lagune (bron: opdrachtgever).

- De realisatie van een elektriciteitscabine over een oppervlakte van 10 m² in het noordelijk deel van het onderzoeksterrein.
- De aanleg van nieuwe betonverharding over een oppervlakte van ca. 830 m². Hiertoe wordt een bodemingreep voorzien tot ca. 50 cm-mv.



Figuur 8: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).



1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

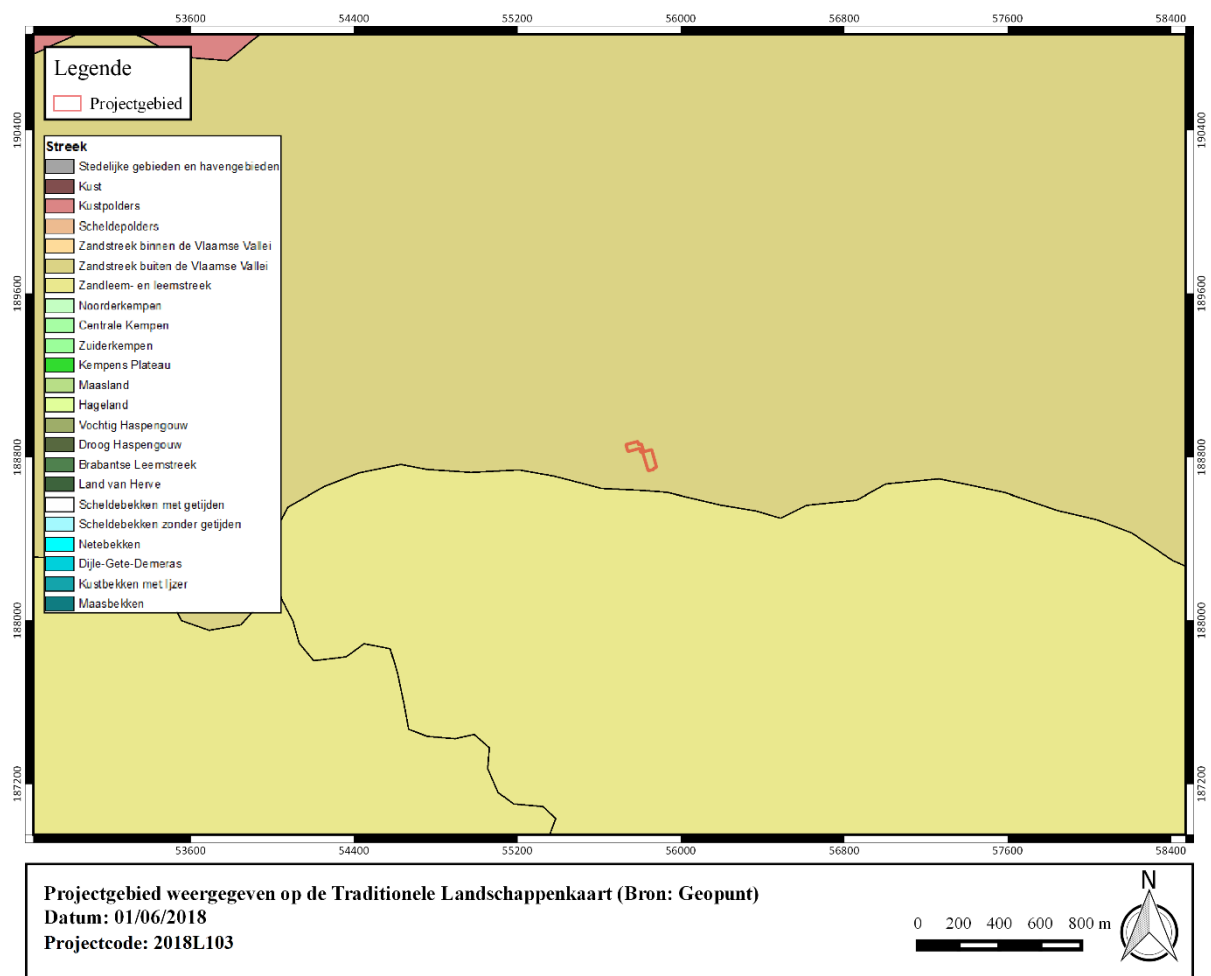
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse vallei.

Het projectgebied is gelegen op de uitloper van een plateau aanwezig in het zuidoosten. De hoogte bedraagt ca. 35 m TAW. In het westen is duidelijk een alluviale vallei te zien waarin de Zarrenbeek en de Spanjaardbeek zich hebben ingesneden in de plateau.

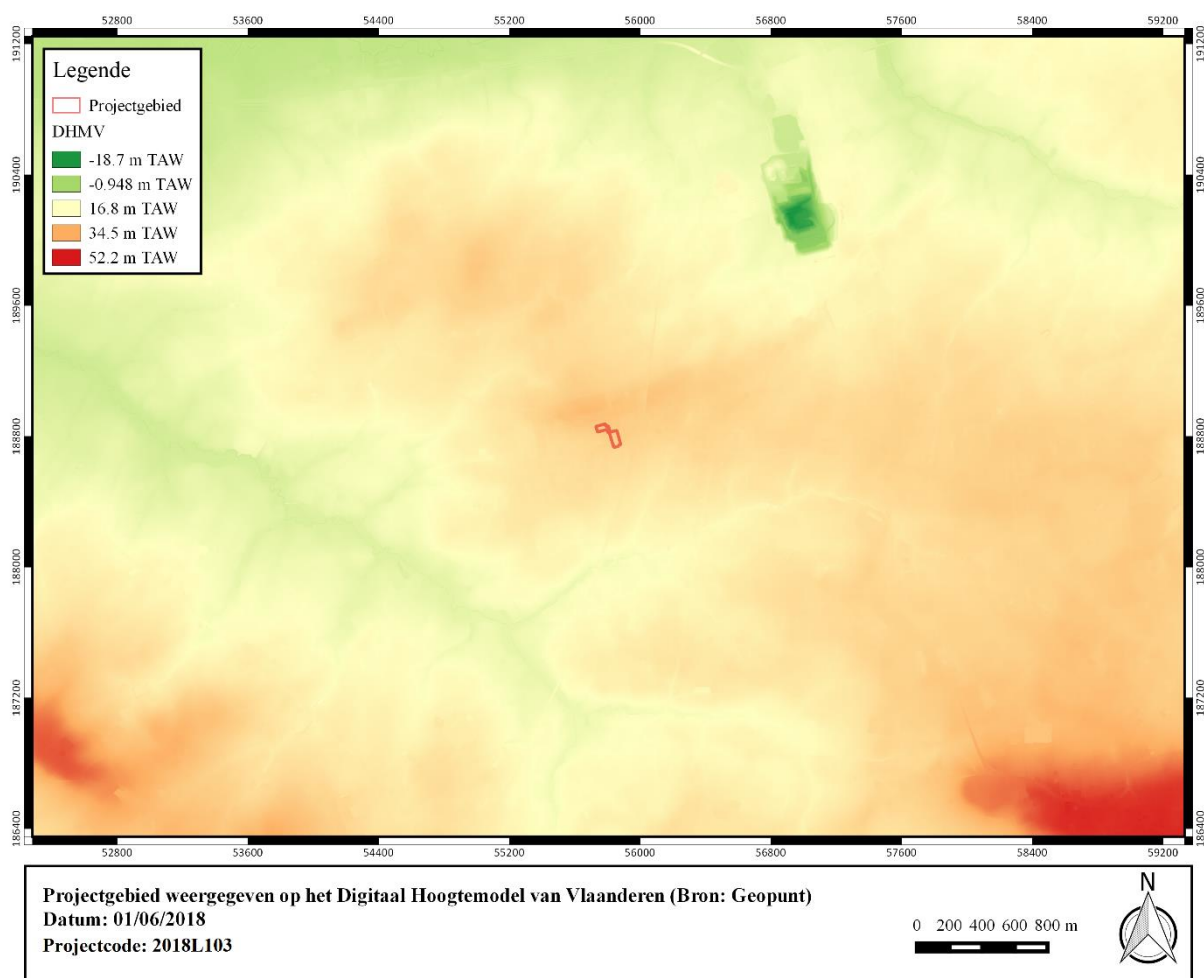
Het onderzoeksterrein is gelegen op een hoogte van 26 – 27.7 m TAW en helt af in zuidwestelijke richting.

Hydrografisch maakt het deel uit van het IJzerbekken en deelbekken de Handzamevallei.

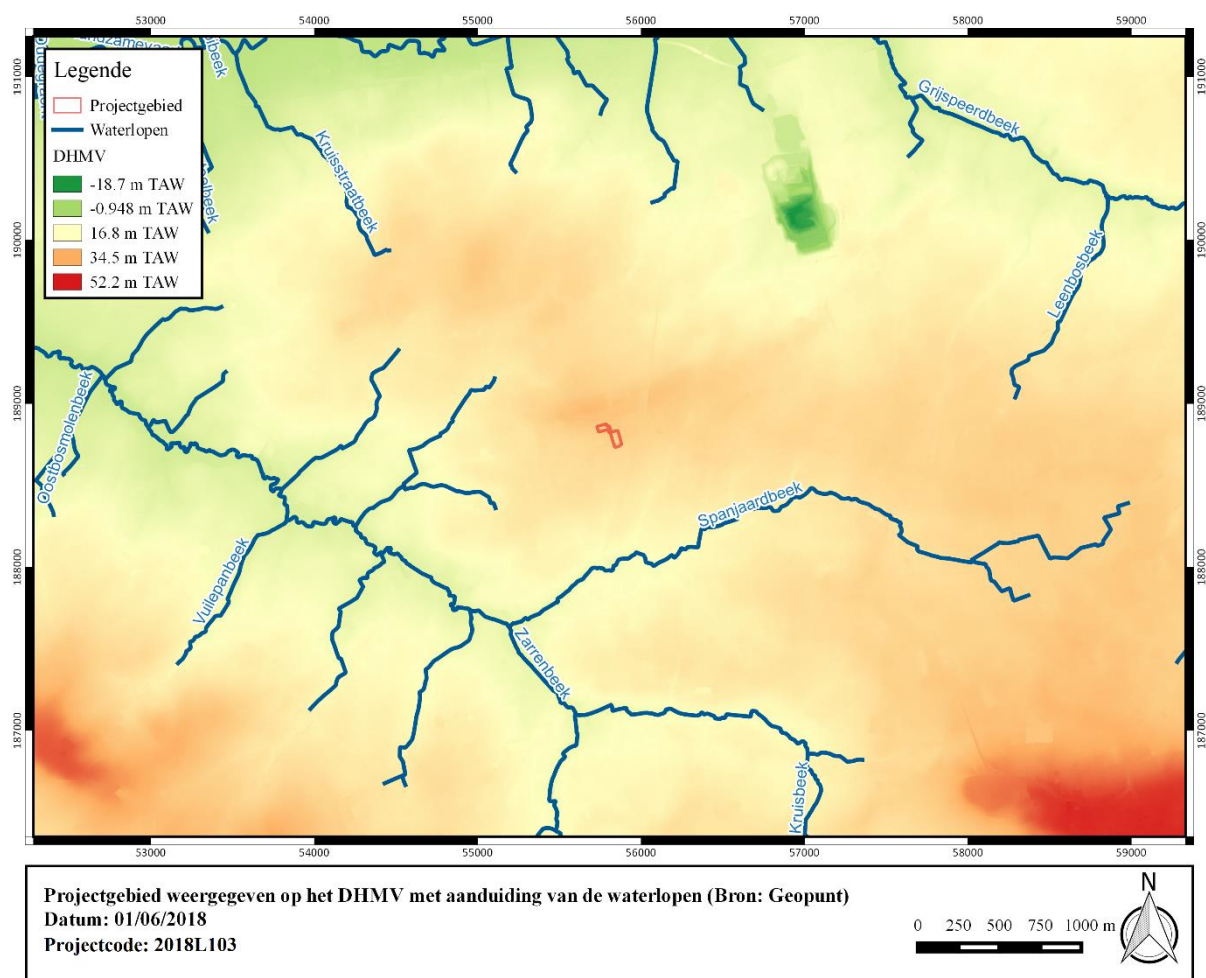


Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).





Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

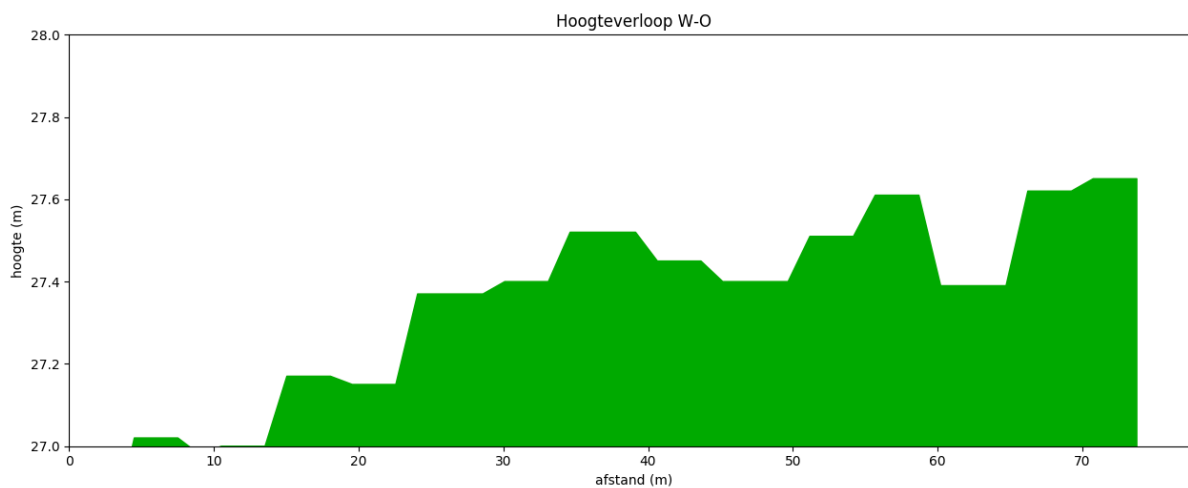


Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

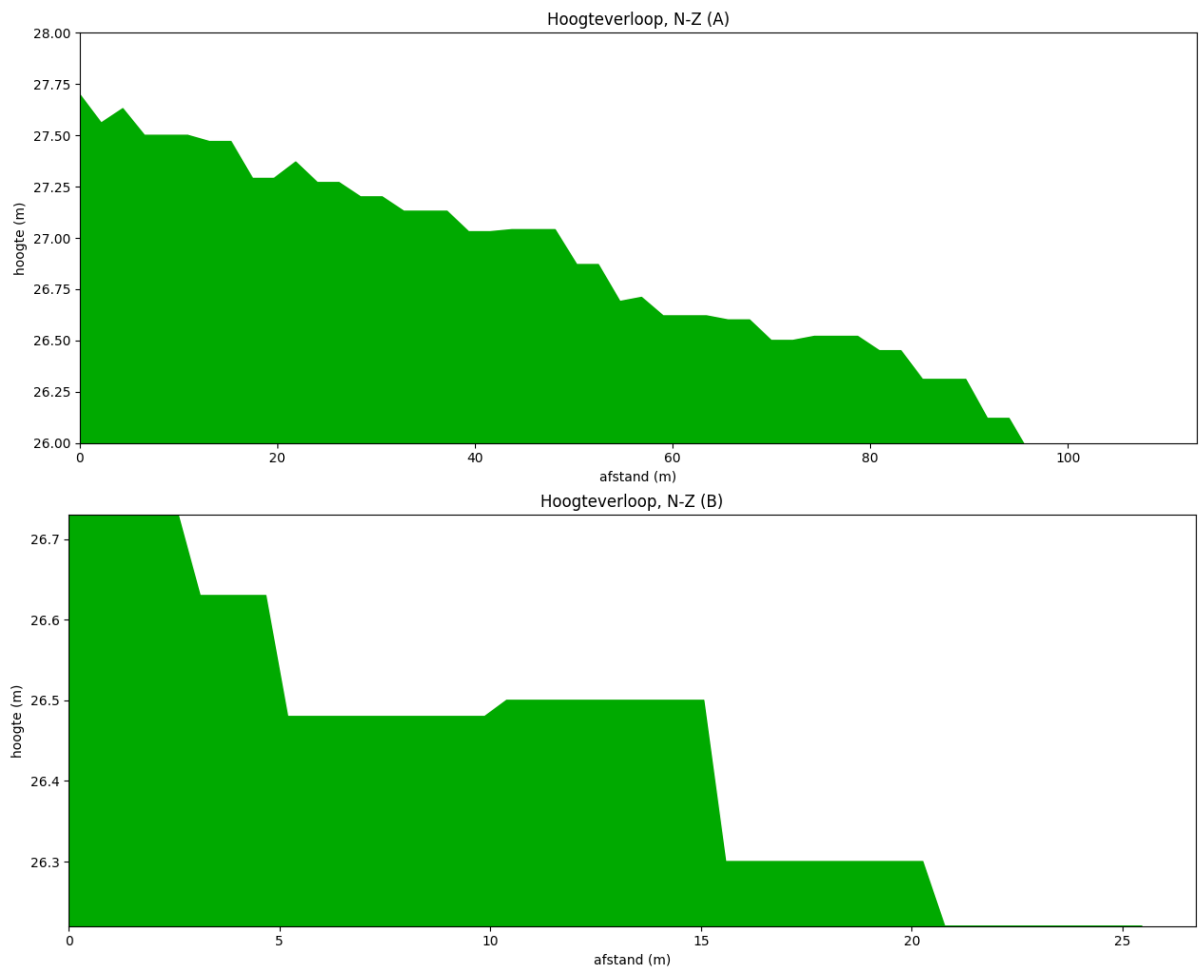




Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).



Figuur 13: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

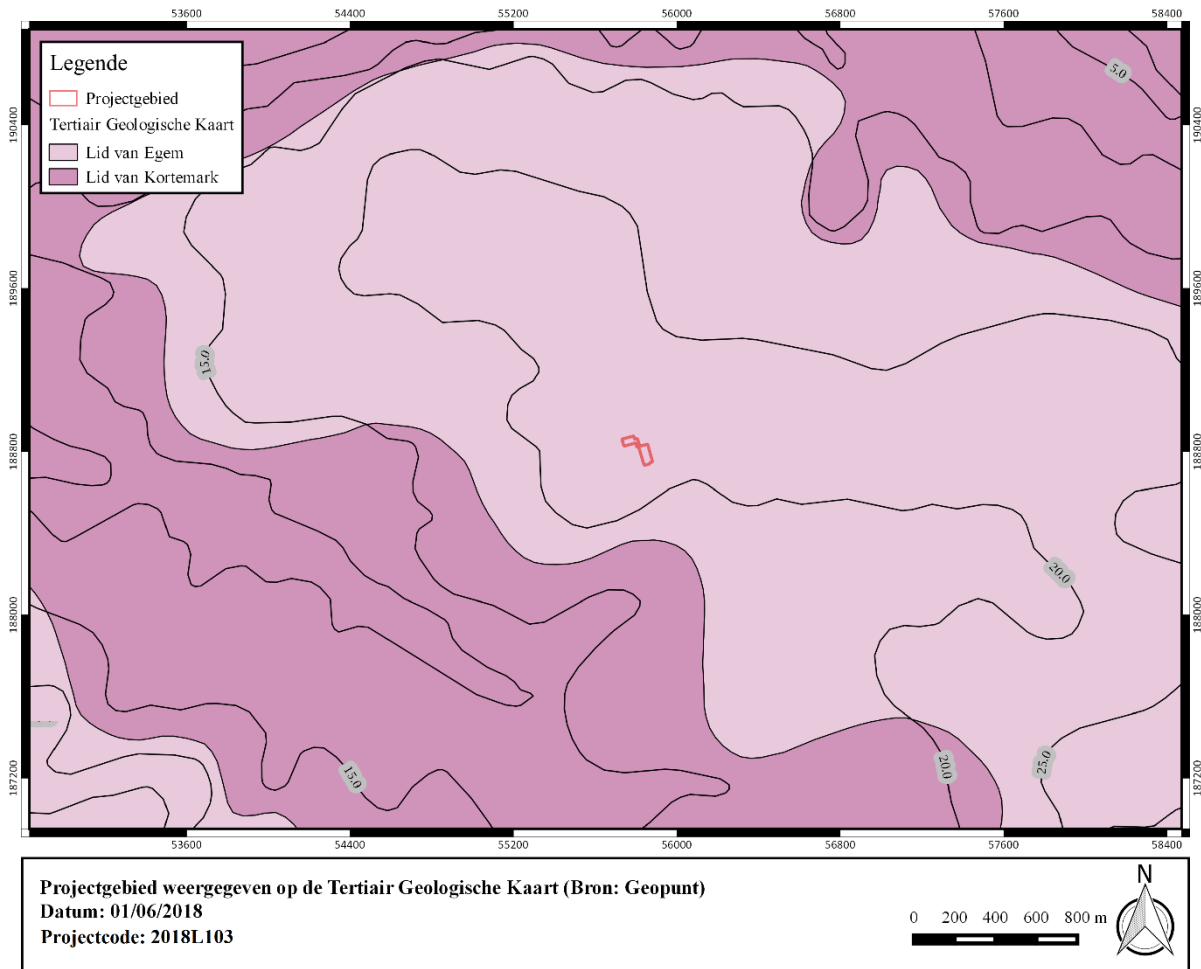


Figuur 14: Hoogteverloop, N-Z (A en B) (Bron: Geopunt).



1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

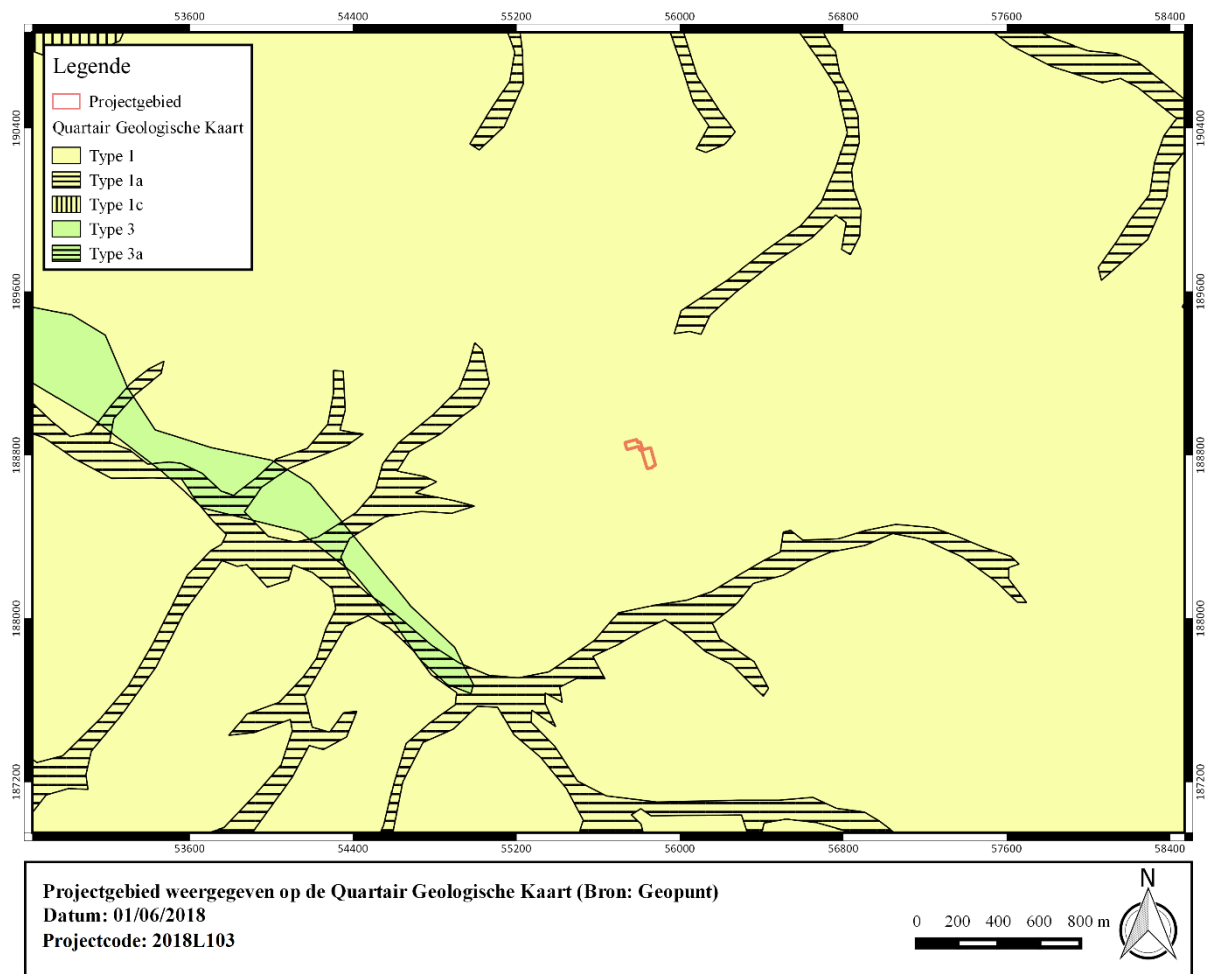
Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Egem** (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het **Lid van Egem** bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.



Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.



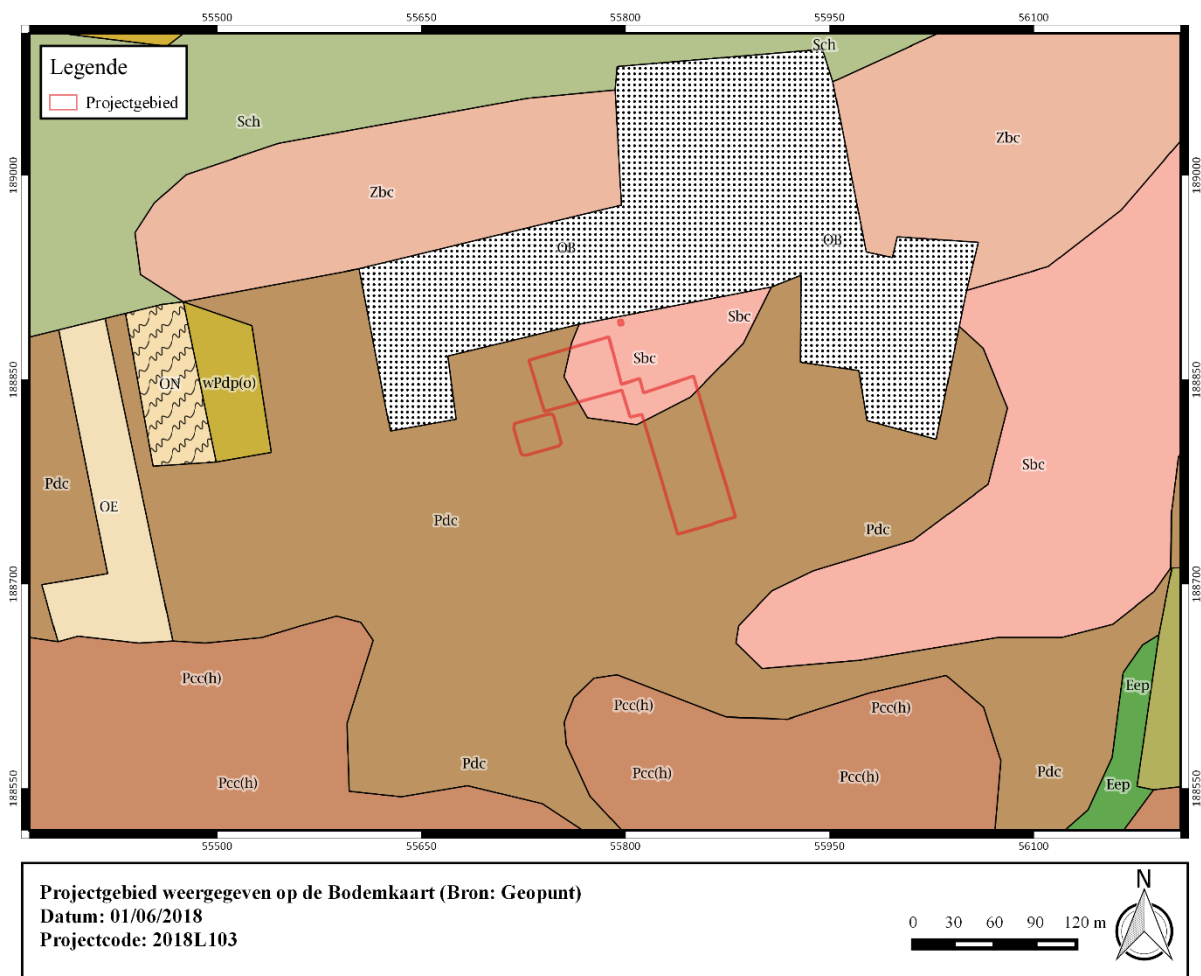
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).



1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Pdc** is een matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwlaag is zeer donker grijsbruin en humeus rijk. Het materiaal wordt bruin tot bleekbruin vanaf 30 cm diepte en in deze horizont komen roestverschijnselen voor vanaf 40-60 cm. De sterk verbrokkelde en gevlekte textuur B begint tussen 60 en 80 cm. De klei aanrijkingshorizont is in veel gevallen bijna verdwenen en worden ijzerconcreties aangetroffen. Soms komt een zand- of leemsubstraat voor, in andere golvende gebieden waar Tertiair binnen boorbaar voorkomt is het een klei of klei-zandsubstraat.

Het bodemtype **Sbc** is een droge lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bouwvoor is ca. 25 cm dik en donker grijsbruin. De textuur B is gedeeltelijk opgelost en er komen veelal ijzerconcreties voor (Prepodzol). Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.



Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

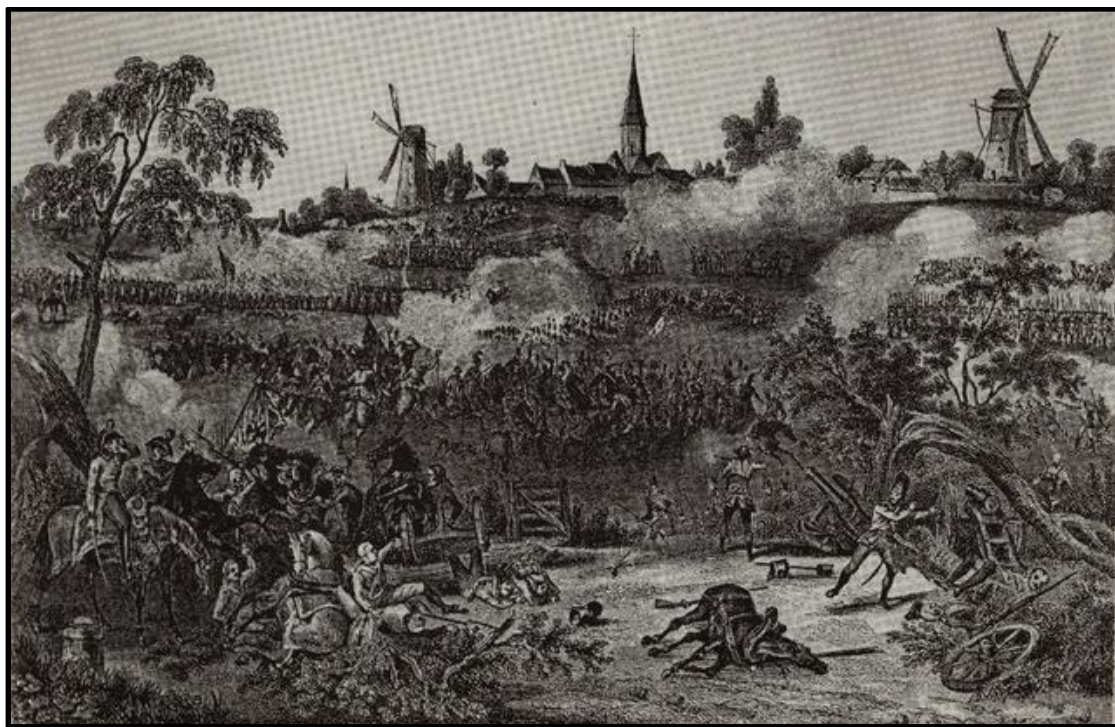
1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Het plangebied is gelegen nabij het gehucht Sint-Jozef-De-Geite, gelegen op ca. 3 kilometer ten noorden van Staden en ca. 3 kilometer ten zuiden van Kortemark. Het gehucht is ontstaan op een kruispunt van twee verbindingswegen (Staden-Kortrijk en Handzame-Gits).

Op basis van luchtfotografie zijn indicatoren van bronstijdgrafcirkels waargenomen in de ruime omgeving van het plangebied. Deze wijzen op oude menselijke aanwezigheid in de regio.

Hooglede wordt voor het eerst vermeld in 847 als 'Ledda'. In 1218 wordt dit Holedea, naar de Germaanse vertaling voor 'hoge helling', een referentie naar de zandrug waarop de gemeente gelegen is. Het huidige grondgebied van Hooglede was ingedeeld in een ruim aantal heerlijkheden. Op 10 en 13 juni 1794 gaan de Fransen en de Oostenrijkers met elkaar in de clinch in de Veldslag bij Hooglede.³

Cartografische bronnen bevestigen het rurale karakter van het plangebied. Op de Ferrariskaart is een relatief dichte spreiding weergegeven van vroegmoderne hoeves, al-dan-niet omwald, binnen het plangebied en daarbuiten.



Figuur 18: Slag van Hooglede, 13 juni 1794, naar een schilderij van Jollivet, getekend door Loelliot en gegraveerd door Aubert senior (bron: Erfgoedbank Midwest)

Hooglede wordt gedurende W.O. I bezet door de Duitsers. De gemeente vervult de rol van verzorgings- en bevoorradingscentrum en fungeert als etappengebied voor de frontstreek Poelkapelle-Langemark, Houthulstbos.⁴

³ Gavard, C., *Galerie historique du Palais de Versailles*, tome 6, parti 2, 1844, p.246.

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Hooglede [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121725> (geraadpleegd op 20 april 2018).



1.4.2.2 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

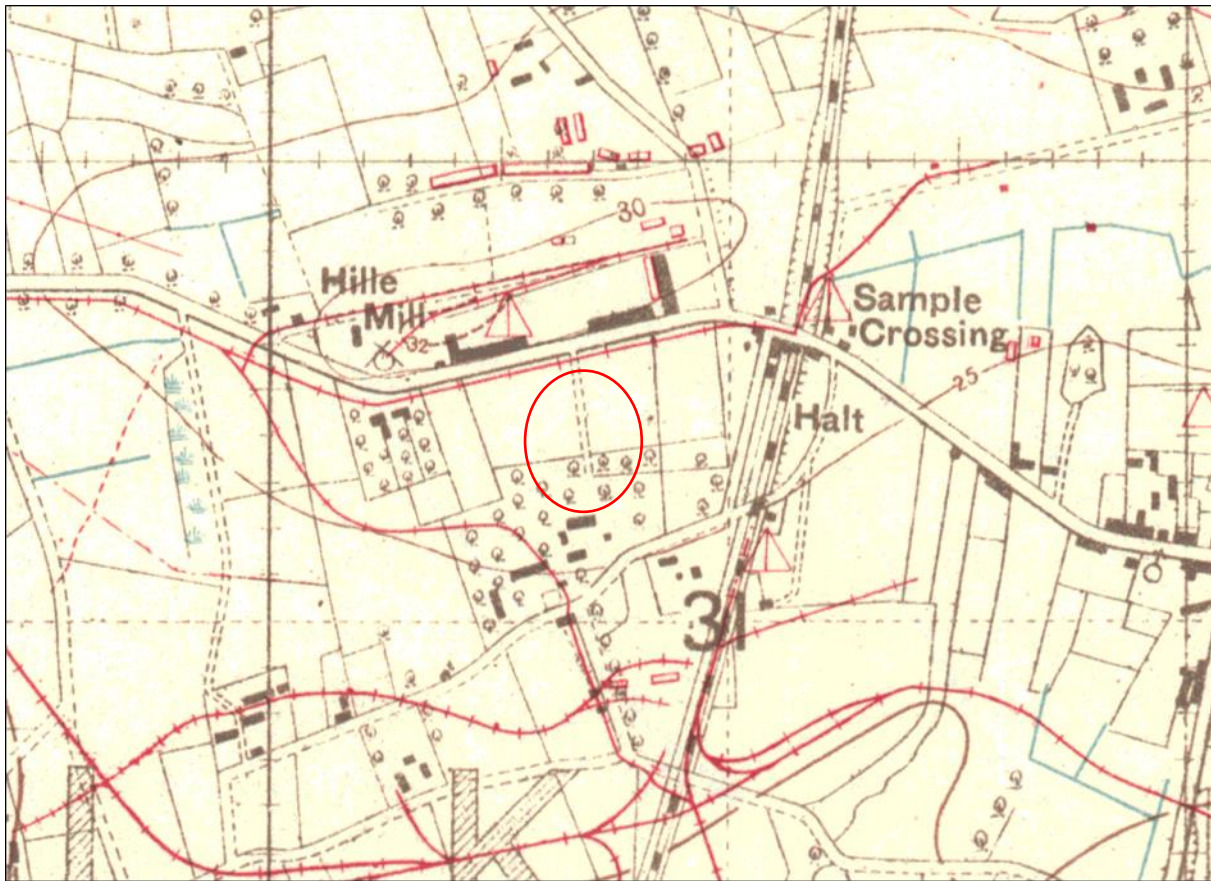
De Ferrariskaart karteert het noordelijk deel van de onderzoekzone als akkerland. In het zuidelijk deel van het plangebied worden twee rechthoekige bouwmassa's aangesneden die zich situeren binnen een boomgaard. Het verloop van de Amersveldestraat en de Hillemolenstraat is reeds duidelijk waarneembaar.

19e eeuwse cartografische indicatoren geven geen bebouwing weer binnen de contour van het plangebied. Precies ten zuiden van de onderzoekzone is een bebouwingconcentratie waar te nemen rondom het gehucht 'Hille Molenhoek'.



Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

De loopgravenkaart van 1917 toont een ruim aantal smalsmoren in de nabije omgeving van de onderzoekzone. Het plangebied situeert zich gedurende WO I binnen het Duitse hinterland. De smalsporen maken deel uit van een ruimer logistiek netwerk voor de bevoorrading van het front. Ten noorden van het plangebied situeert zich een barakkencomplex. Het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein is met vegetatie begroeid.

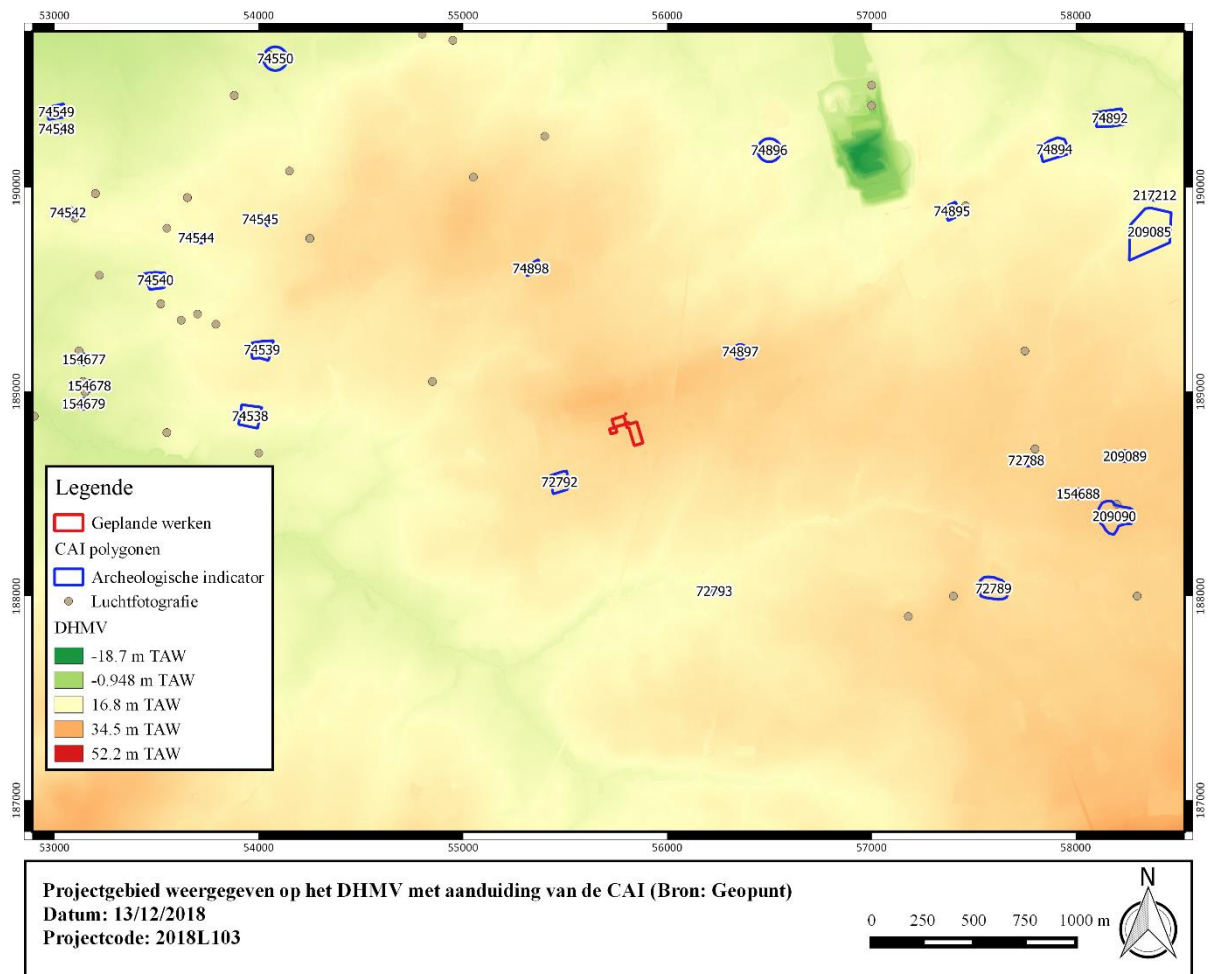


Figuur 22: Projectgebied bij benadering weergegeven op de loopgravenkaart, januari 1918 (Bron: Memory Maps - 10-20NE3-2A-170118-Zarren).

1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de ruime omgeving van het plangebied zijn op heden geen archeologische waarden gekend. Deze leemte in archeologische kennis is eerder te wijten aan een gebrek aan archeologisch onderzoek dan aan de archeologische realiteit.

Gekende waarden in de omgeving zijn gekend door middel van historisch-cartografische en luchtfotografische indicatoren. Historisch-cartografische bronnen wijzen op verspreide hoevebouw. Op basis van luchtfotografie zijn tevens een aantal mogelijke bronstijdgrafcirkels gelokaliseerd.



Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).



I. Archeologische vindplaatsen

/

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

72788	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72789	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72792	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
72793	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74538	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74539	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74540	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74542	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74544	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74545	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74548	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74549	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

74550	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74894	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74895	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74896	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74897	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74892	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74898	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Luchtfotografie

154677	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel
154678	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel
154679	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel
154688	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel
209085	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter WO I: Duitse trainingsloopgraven, kunstmatige bomkraters
209089	Indicator luchtfotografie; NK: 15 meter Bronstijd: grafcirkel
209090	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter



	Onbepaald: groot aantal kuilen en vlekken
--	---

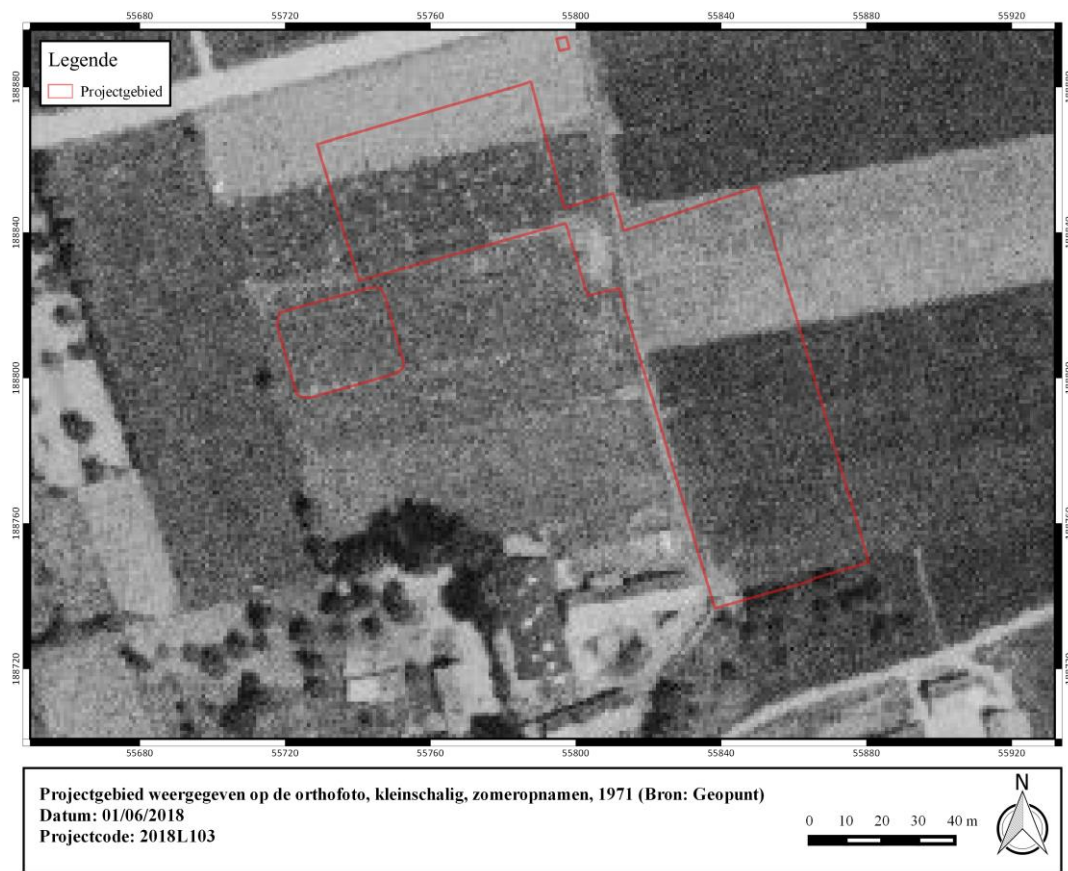
Metaaldetectie

217212	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Nieuwste tijd: loden zakzegel of zakloodje, 19de-20ste eeuw 20^e eeuw: 2x klein stuk geleideband WO I of II - moderne zakloodjes uit aluminium
--------	---



1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

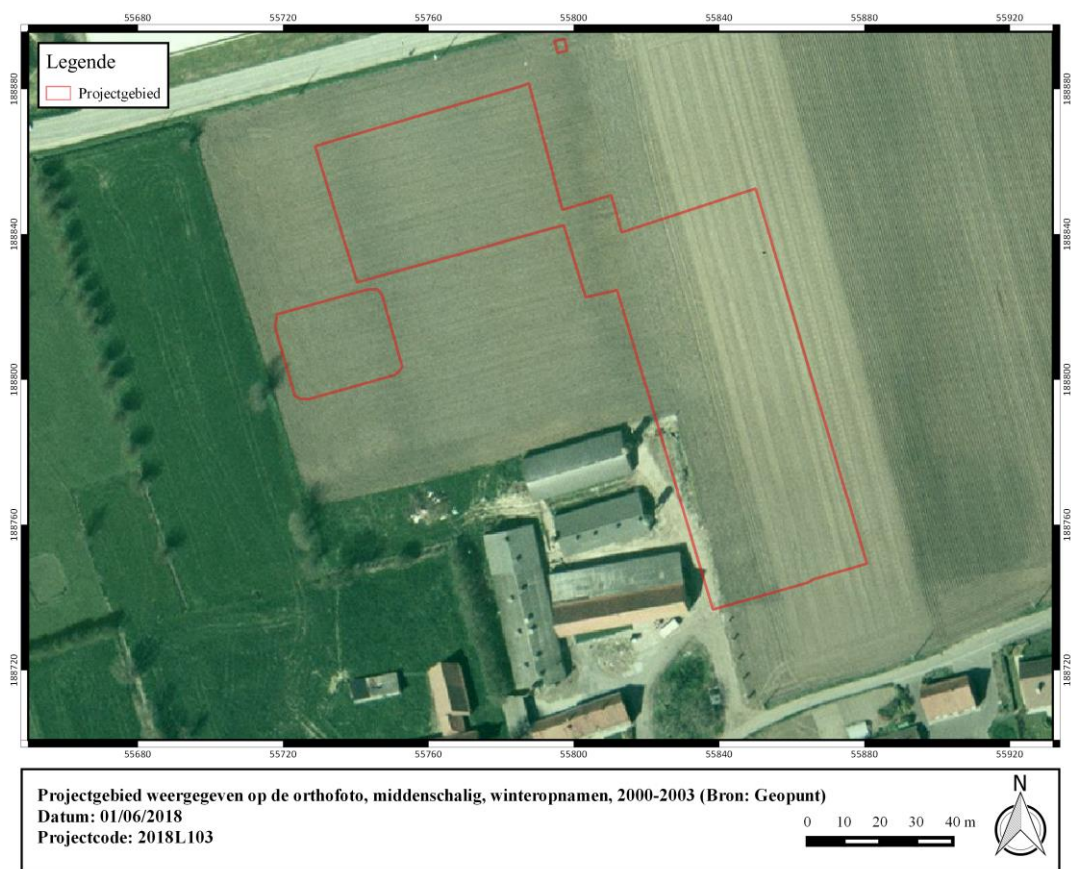
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. De onderzoekzone is gedurende de laatste decennia integraal in gebruik als akker.



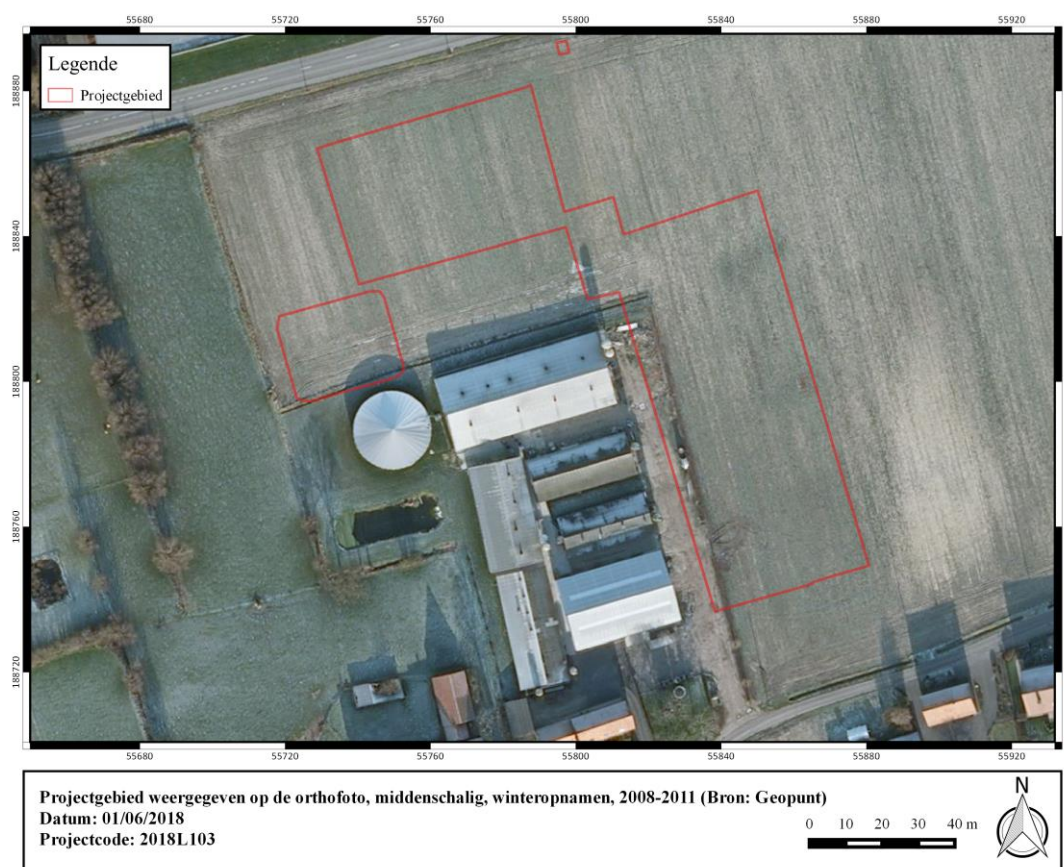
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).



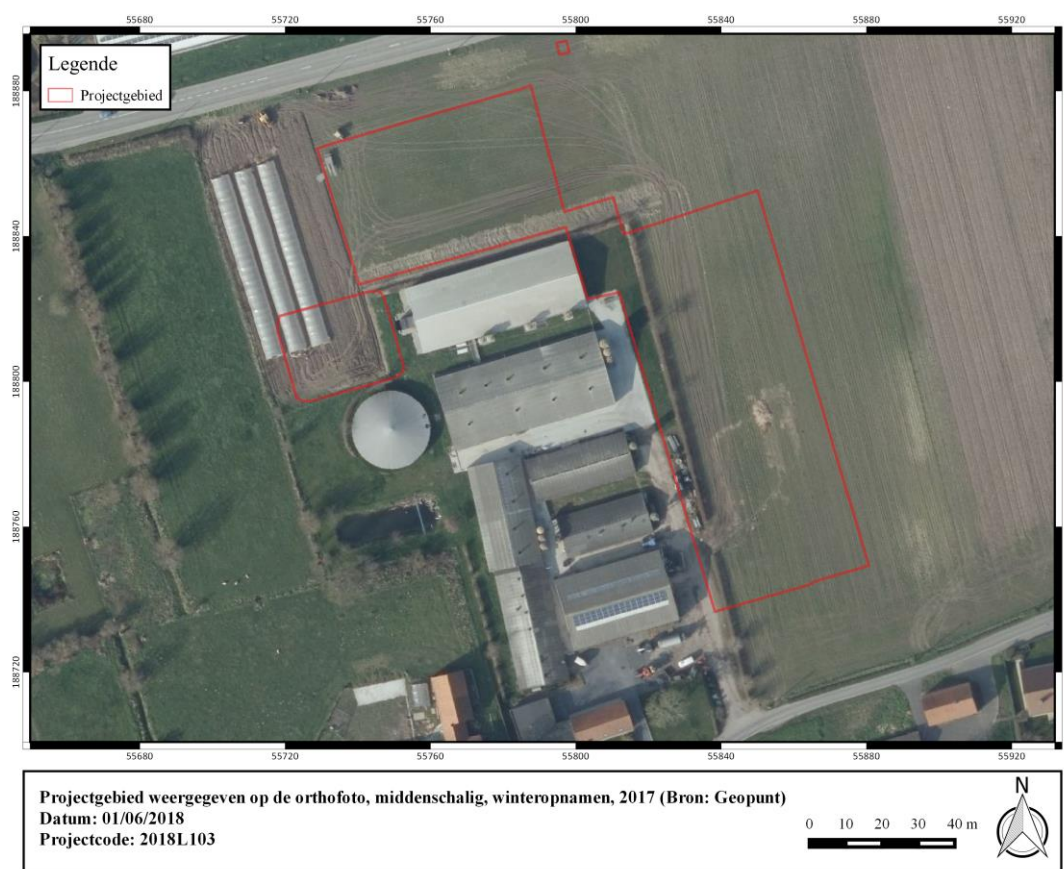
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).



Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).



Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

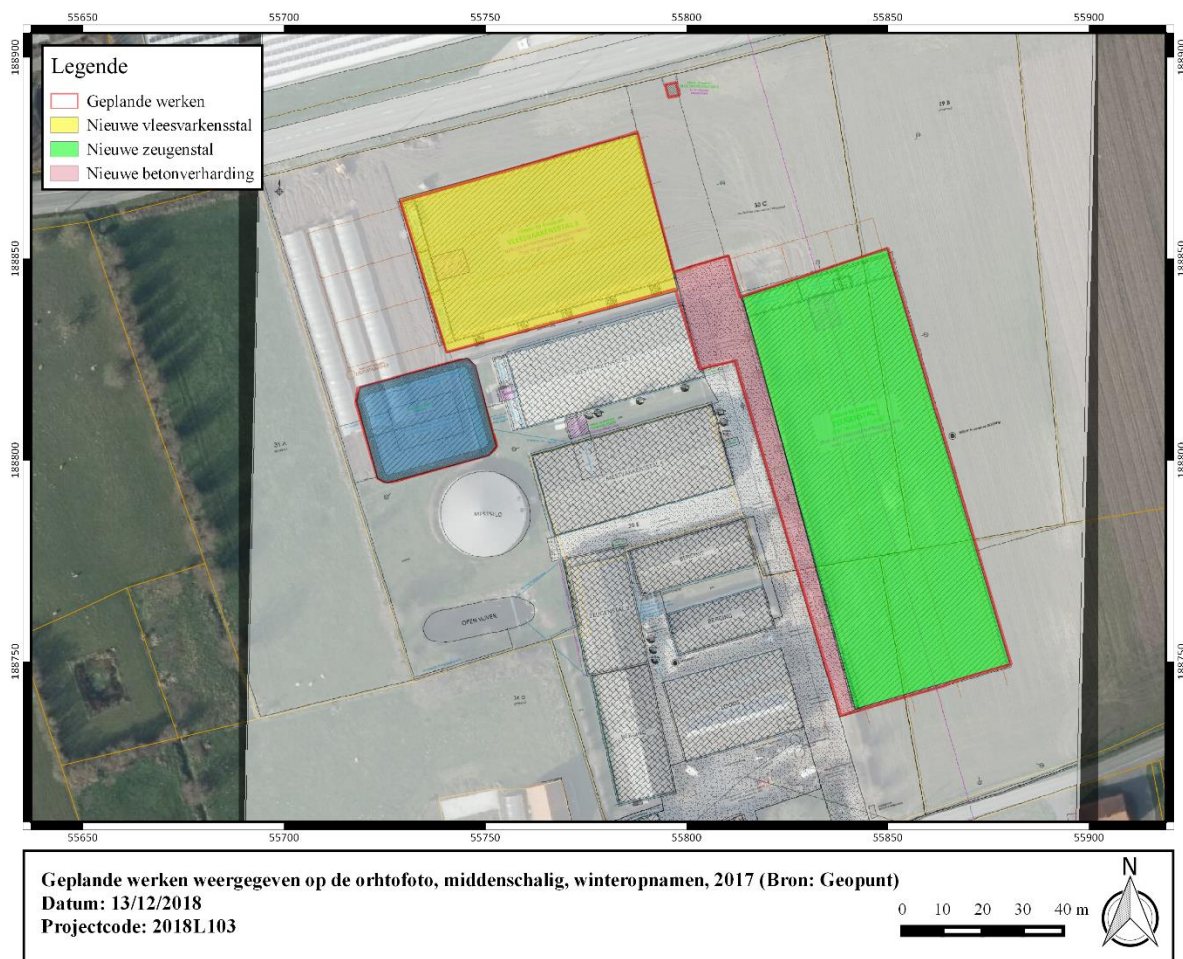


Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).



1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de uitbreiding van een agrarisch complex langs de Hillemolenstraat in Hoogdele. Concreet wenst men een nieuwe varkensstal (2420m²), zeugenstal (4160m²), een lagune (750m²), een elektriciteitscabine (10m²) en betonverharding (830m²) aan te leggen over een gecombineerde oppervlakte van 8170 m². Het te ontwikkelen terrein is momenteel in gebruik als akkerland.



Figuur 29: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Landschappelijk gezien is het terrein gelegen op een droge rug tussen de Zarrenbeek en de Grijspeerdbeek. De ondergrond is opgebouwd uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen, het sediment bestaat in hoofdzaak uit lichte zandleem en zandleem. De droge rug tussen twee beken kan een aantrekkingskracht gevormd hebben voor jagers-verzamelaarsgemeenschappen in het verleden. Daarnaast kan ook de aanwezigheid van archeologische sporenresten hier op landschappelijke vlak niet uitgesloten worden. Een landschappelijk bodemonderzoek zal in eerste instantie de bodemopbouw in kaart moeten brengen en nagaan wat de implicaties hiervan zijn op archeologisch niveau.

Cartografische bronnen wijzen op een ruraal karakter dat, gelet de orthofotosequentie, tot op heden bewaard is gebleven. In het zuidelijk deel van het plangebied geeft de Ferrariskaart enkele alleenstaande structuren weer. Circa 250 ten westen van het plangebied is een omwalde hoeve weergegeven, ongeveer 200m ten noorden de historisch gedocumenteerde Hillemolen. Jongere cartografische bronnen geven een grotere concentratie gebouwen weer ten zuiden van het

plangebied, dit gehucht heeft het toponiem 'Hillemolenhoek'. De orthofotosequentie geeft aan dat het terrein de laatste decennia in gebruik is als akker.

Concreet is er ter hoogte van het plangebied een trefkans inzake archeologische resten. Het bureauonderzoek heeft geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van archeologisch erfgoed. De verwachting bestaat enerzijds uit vondstenarcheologie en anderzijds uit sporenarcheologie. In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities m.b.t. artefactensites te evalueren. Indien relevante bodemhorizonten bewaard blijken waardoor een goede bewaring van eventueel aanwezige artefactensites verwacht kan worden, is een archeologische boorcampagne noodzakelijk.

Na de uitvoering van onderzoeksmethoden in functie van artefactensites is een proefsleuvenonderzoek in functie van sporen noodzakelijk.



2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2018

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.